

PARLAMENT EUROPEJSKI

2009 – 2014

Dokument z posiedzenia

A7-0057/2012

12.3.2012

SPRAWOZDANIE

w sprawie modernizacji europejskich systemów szkolnictwa wyższego
(2011/2294 (INI))

Komisja Kultury i Edukacji

Sprawozdawca: László Tőkés

SPIS TREŚCI

	Strona
PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO	3
UZASADNIENIE	16
OPINIA KOMISJI PRAW KOBIET I RÓWNOUPRAWNIENIA	19
WYNIK GŁOSOWANIA KOŃCOWEGO W KOMISJI	25

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie modernizacji europejskich systemów szkolnictwa wyższego

(2011/2294 (INI))

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 165 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
- uwzględniając art. 2 i 3 Traktatu o Unii Europejskiej,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 20 września 2011 r. zatytułowany „Działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – plan modernizacji europejskich systemów szkolnictwa wyższego” (COM(2011)0567) oraz związany z nim dokument roboczy służb Komisji w sprawie nowych rozwiązań w europejskich systemach szkolnictwa wyższego (SEC(2011)1063),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 29 czerwca 2011 r. zatytułowany „Budżet z perspektywy «Europy 2020»” (COM(2011)0500),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 6 października 2010 r. zatytułowany „Projekt przewodni strategii «Europa 2020» – Unia innowacji” (COM(2010)0546),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 15 września 2010 r. zatytułowany „«Mobilna młodzież» – Inicjatywa na rzecz uwolnienia potencjału młodzieży ku inteligentnemu, trwałemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu wzrostowi gospodarczemu w Unii Europejskiej” (COM(2010)0477),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 3 marca 2010 r. zatytułowany „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” (COM(2010)2020),
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 10 maja 2006 r. zatytułowany „Realizacja programu modernizacji dla uniwersytetów – Edukacja, badania naukowe i innowacje” (COM(2006)0208),
- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 28 listopada 2011 r. w sprawie modernizacji szkolnictwa wyższego¹,
- uwzględniając zalecenie Rady z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie promowania mobilności edukacyjnej młodych ludzi²,
- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 14 lutego 2011 r. w sprawie roli kształcenia i

¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lisa/126375.pdf

² Dz.U. C 199 z 7.7.2011, s. 1.

szkolenia w realizacji strategii „Europa 2020”¹,

- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 11 maja 2010 r. w sprawie społecznego wymiaru kształcenia i szkolenia²,
- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 11 maja 2010 r. w sprawie międzynarodowego wymiaru szkolnictwa wyższego³,
- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 12 maja 2009 r. w sprawie strategicznych ram europejskiej współpracy w dziedzinie kształcenia i szkolenia (ET 2020)⁴,
- uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z dnia 17 czerwca 2010 r., zwłaszcza część zatytułowaną „Nowa europejska strategia na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego”⁵,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 26 października 2011 r. w sprawie programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia⁶,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 12 maja 2011 r. pt. „«Mobilna młodzież»– ramy dla ulepszania europejskiego systemu kształcenia ogólnego i zawodowego”⁷,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 18 maja 2010 r. zatytułowaną „Inwestowanie w młodzież i mobilizowanie jej do działania – strategia UE na rzecz młodzieży”⁸,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 25 października 2011 r. w sprawie mobilności i integracji osób niepełnosprawnych oraz europejskiej strategii na rzecz osób niepełnosprawnych 2010–2020⁹,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 9 marca 2011 r. w sprawie strategii UE w dziedzinie integracji Romów¹⁰,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 20 maja 2010 r. w sprawie dialogu uczelni i przedsiębiorstw¹¹,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 23 września 2008 r. w sprawie procesu bolońskiego i mobilności studentów¹²,
- uwzględniając art. 48 Regulaminu,

¹ Dz.U. C 70 z 4.3.2011, s. 1.

² Dz.U. C 135 z 26.5.2010, s. 2.

³ Dz.U. C 135 z 26.5.2010, s. 12.

⁴ Dz.U. C 119 z 28.5.2009, s. 2.

⁵ http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/council_conclusion_17_june_en.pdf

⁶ Teksty przyjęte, P7_TA(2011)0466.

⁷ Teksty przyjęte, P7_TA(2011)0230.

⁸ Dz.U. C 161 E z 31.5.2011, s. 21.

⁹ Teksty przyjęte, P7_TA(2011)0453.

¹⁰ Teksty przyjęte, P7_TA(2011)0092.

¹¹ Dz.U. C 161 E z 31.5.2011, s. 95.

¹² Dz.U. C 8 E z 14.1.2010, s. 18.

- uwzględniając sprawozdanie Komisji Kultury i Edukacji oraz opinię Komisji Praw Kobiet i Równouprawnienia (A7-0057/2012),
- A. mając na uwadze, że kryzys gospodarczy i jego konsekwencje w postaci środków oszczędnościowych i cięć budżetowych, zmiany demograficzne, szybkie zmiany technologiczne oraz związane z nimi zapotrzebowanie na nowe umiejętności stanowią poważne wyzwanie i wymagają daleko idących reform w europejskich systemach szkolnictwa wyższego, które nie mogą prowadzić do pogorszenia jakości nauczania;
- B. mając na uwadze, że w społeczeństwie wiedzy przyszłość całkowicie zależy od wykształcenia, badań naukowych i innowacji;
- C. mając na uwadze, że należy wspierać obywateli, którzy muszą ponownie rozważyć swoją ścieżkę kariery oraz w coraz szybszym tempie pogłębiać i aktualizować swoje umiejętności i wiedzę, aby sprostać wyzwaniom rynku pracy, zważywszy, że istnieje różnica między kształceniem przygotowującym do wykonywania zawodu, którego harmonizacja na szczeblu europejskim jest możliwa i pożądana, a kształceniem humanistycznym, w przypadku którego powinna istnieć i być utrzymywana znaczna swoboda i autonomia przy określaniu programów studiów i badań, w odniesieniu zarówno do różnic historyczno-kulturowych państw członkowskich Unii Europejskiej, jak i różnorodności metod nauczania placówek akademickich oraz ich konkretnych zadań;
- D. mając na uwadze, iż w strategii Europa 2020 stwierdzono, że do 2020 r. w Europie 40% osób w wieku 30-34 lat będzie absolwentami wyższych uczelni lub równoważnych studiów, z uwagi na to, że szacunkowo 35% wszystkich miejsc pracy w UE będzie wymagać takich kwalifikacji; odnotowuje jednak, że w 2010 r. jedynie 26% pracowników w UE osiągnęło taki poziom kwalifikacji;
- E. mając na uwadze, że ponad 21% młodych ludzi w UE pozostaje bez pracy;
- F. mając na uwadze, że w 2010 r. 16,5% młodych Europejczyków nie uczyło się ani nie było aktywnych zawodowo;
- G. mając na uwadze, że w 2010 r. w UE stopa bezrobocia wśród absolwentów wyższych uczelni wynosiła 5,4% w porównaniu z wynoszącą ponad 15% stopą bezrobocia wśród osób mających jedynie wykształcenie średnie I stopnia; mając na uwadze, że pomimo tego większość absolwentów wyższych uczelni musi czekać coraz dłużej na znalezienie stabilnego zatrudnienia;
- H. mając na uwadze, że 60% absolwentów uniwersytetów to kobiety, ale większość stanowisk wyższego szczebla na uniwersytetach (tj. stanowisk akademickich doktorów i profesorów) wciąż zajmują mężczyźni;
- I. mając na uwadze, że kobiety zajmują stanowiska kierownicze w zaledwie 13% instytucji szkolnictwa wyższego oraz że na zaledwie 9% uniwersytetów są kierownikami personalnymi, co sprawia, że kobiety mają zdecydowanie mniejszy wpływ na podejmowane decyzje naukowe,
- J. mając na uwadze, że 75 z 200 najlepszych uniwersytetów na świecie znajduje się w

państwach członkowskich UE;

- K. mając na uwadze, że jedynie 200 spośród 4000 europejskich instytucji szkolnictwa wyższego jest zaliczanych do 500 najlepszych na świecie;
- L. mając na uwadze, że uniwersytety to ważny aspekt dziedzictwa europejskiego, liczący sobie niemal tysiąc lat, którego znaczenia jako siły napędowej postępu społecznego nie można ograniczyć jedynie do wkładu w gospodarkę i którego rozwoju nie można uzależniać wyłącznie od jego zdolności do sprostania potrzebom ekonomicznym obecnego modelu organizacji gospodarki;
- M. mając na uwadze, że należy wspierać równy dostęp wszystkich młodych ludzi do szkolnictwa wyższego i szkoleń;
- N. mając na uwadze, że uczelnie sprzyjają wzmocnieniu niezależności i kreatywności jednostek oraz przyczyniają się w bardzo dużym stopniu do szerzenia wiedzy; mając w związku z tym na uwadze, że państwa członkowskie powinny przedsięwziąć wszelkie środki w celu zapewnienia dostępu do szkolnictwa wyższego jak największej liczbie osób, bez jakiegokolwiek dyskryminacji, w szczególności ze względów społecznych, ekonomicznych, kulturowych, rasowych czy politycznych;
- O. mając na uwadze, że edukacja, a szczególnie szkolnictwo wyższe i uniwersyteckie odpowiedzialne jest za kształtowanie postaw i wartości leżących u podstaw społeczeństwa obywatelskiego,
- P. mając na uwadze, że w przepisach poszczególnych państw członkowskich wyższe wykształcenie jest uznawane za podstawowy instrument kształtowania przyszłości obywateli UE;
- Q. mając na uwadze, że państwa członkowskie ponoszą odpowiedzialność za kształcenie i że należy wspierać finansowo instytucje szkolnictwa wyższego, przede wszystkim poprzez zapewnienie wystarczających publicznych środków finansowych;
- R. mając na uwadze, że budowa europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego jest ważnym przedsięwzięciem, które może przyczynić się do integracji europejskiej w poszanowaniu różnorodności nauczania w poszczególnych państwach UE i zadań szkolnictwa wyższego w odniesieniu do społeczeństwa;
- S. mając na uwadze, że Unia Europejska ma do odegrania ważną rolę we wzmocnieniu tego obszaru poprzez wspieranie wysiłków i współpracy państw członkowskich w tej dziedzinie;

Zmieniająca się rola instytucji szkolnictwa wyższego

- 1. wzywa instytucje szkolnictwa wyższego do włączenia koncepcji uczenia się przez całe życie do swoich programów nauczania przy zapewnieniu wsparcia finansowego i różnych programów nauczania, a także do przystosowania się do przyjmowania takich studentów, jak osoby dorosłe, osoby starsze, uczniów nietypowych, osoby studiujące w pełnym wymiarze czasowym, a jednocześnie pracujące oraz osoby niepełnosprawne, a co za tym

idzie wzywa instytucje szkolnictwa wyższego do wdrażania programów mających na celu likwidację występujących przeszkód i barier;

2. wzywa instytucje szkolnictwa wyższego do tego, by brały pod uwagę potrzeby profesjonalistów, którzy jako osoby podnoszące nieustannie swoje kwalifikacje muszą systematycznie aktualizować i poszerzać swoje umiejętności, między innymi poprzez organizowanie i ulepszanie szkoleń podwyższających kwalifikacje, dostępnych dla wszystkich grup społecznych, ścisłą współpracę z pracodawcami oraz opracowywanie szkoleń dostosowanych do potrzeb rynku pracy i które ułatwiłyby osobom bezrobotnym podjęcie edukacji;
3. zwraca się do instytucji szkolnictwa wyższego o utrzymanie autonomii nauczania i badań przy jednoczesnym zapewnieniu konkretnych programów odpowiadających potrzebom specjalistów, którzy chcą podwyższyć posiadane kompetencje;
4. powtarza, że wyższe wykształcenie może służyć do promowania włączenia społecznego, awansu społecznego i zwiększania mobilności społecznej; nawołuje państwa członkowskie, władze regionalne i lokalne oraz instytucje szkolnictwa wyższego do zintensyfikowania, w poszanowaniu zasady pomocniczości, starań na rzecz zapewnienia wszystkim obywatelom sprawiedliwego dostępu do nauki od wczesnego dzieciństwa po studia wyższe – między innymi dzięki stworzeniu odpowiednich systemów wsparcia finansowego – niezależnie od ich płci, przynależności etnicznej, języka, religii, niepełnosprawności czy pochodzenia społecznego, a także do zwalczania wszelkich przejawów dyskryminacji, przy jednoczesnym uznaniu wielokulturowości i wielojęzyczności, w tym języków migowych, za podstawowe wartości UE, które należy promować;
5. wzywa państwa członkowskie do poświęcenia większej uwagi szkolnictwu wyższemu i instytucjom dbającym o interesy tradycyjnych mniejszości narodowych, etnicznych lub językowych oraz do ich wsparcia, ze szczególnym uwzględnieniem zagrożonych kultur i języków;
6. zwraca się do instytucji szkolnictwa wyższego o zachęcanie studentów do aktywności sportowej;
7. podkreśla uzupełniającą rolę państwowych, prywatnych i religijnych form szkolnictwa wyższego w Europie;
8. podkreśla rolę promowania wartości demokratycznych, zwracając przy tym uwagę na potrzebę zdobywania rzetelnej wiedzy na temat integracji europejskiej, oraz na zapewnienie zrozumienia byłych reżimów totalitarnych w Europie jako wspólnej historii;
9. podkreśla również potrzebę kontynuacji tradycyjnego kształcenia w duchu akademickim, niedopuszczania do całkowitego podporządkowania systemu edukacji rynkowi pracy w związku z potrzebą kształtowania wartości etycznych i moralnych wśród studentów przy jednoczesnej dbałości o postęp naukowy;
10. wzywa państwa członkowskie i uczelnie wyższe do ustanowienia ogólnych ram obejmujących zasady, obowiązki, cele polityczne i edukacyjne, normy jakości i priorytety

w zakresie szkolenia i badań – do celów promowania najlepszych praktyk i podejmowania wyzwań stawianych przez społeczeństwo komunikacyjne;

11. podkreśla, że wykładowcy wyższych uczelni i studenci oraz ich organizacje i stowarzyszenia powinni uczestniczyć w modernizacji instytucji szkolnictwa wyższego; zwraca uwagę, że należy nagradzać doskonałość w ogólnie pojętych badaniach naukowych oraz doskonałość w nauczaniu i osiągniętych wynikach nauczania, nie piętnując przy tym jednostek akademickich – na przykład wydziałów humanistycznych – które nie podlegają kryteriom oceny i osiągnięć, odpowiadającym wyłącznie kompetencjom poszukiwanym w ramach gospodarki rynkowej;

Informacje dotyczące instytucji szkolnictwa wyższego

12. podkreśla, że jakość i przydatność szkolnictwa wyższego są podstawowymi warunkami pełnego wykorzystania intelektualnego kapitału Europy;
13. proponuje wprowadzenie jasnych i ujednoczonych kryteriów umożliwiających utworzenie paneuropejskich rankingów instytucji szkolnictwa wyższego, pozwalających przyszłym studentom na dokonanie świadomego wyboru uczelni i dostarczających kompleksowych informacji dotyczących poszczególnych uczelni;
14. popiera inicjatywę Komisji zmierzającą do wprowadzenia, we współpracy ze wszystkimi instytucjami, studentami i innymi zaangażowanymi podmiotami, wielowymiarowego narzędzia służącego ocenianiu instytucji szkolnictwa wyższego, opartego na takich elementach, jak długa tradycja kształcenia wyższego w Europie, jakość nauczania, wsparcie udzielane studentom (np. stypendia, doradztwo, zakwaterowanie), dostępność fizyczna i informacyjno-komunikacyjna, zaangażowanie w sprawy regionalne i przekazywanie wiedzy; wyraża natomiast sprzeciw wobec stworzenia klasyfikacji instytucji szkolnictwa wyższego, która opierałaby się na niejednorodnych wskaźnikach wyników, które nie uwzględniają różnorodności ścieżek kształcenia, programów nauczania i różnorodności językowej na uniwersytetach europejskich;
15. podkreśla również, że narzędzie to nie powinno obejmować wyłącznie sporządzania konwencjonalnych tabel rankingowych oraz że w wynikach należy odpowiednio uwzględnić specyficzne cechy właściwych instytucji;
16. proponuje, by poświęcić uwagę ustanowieniu jednolitego mechanizmu monitorowania i oceny przestrzegania standardów akademickich przez zarówno publiczne, jak i prywatne instytucje szkolnictwa wyższego;

Finansowanie systemów szkolnictwa wyższego

17. podkreśla, że wyższe wykształcenie jest dobrem publicznym wspierającym kulturę, różnorodność, wartości demokratyczne i rozwój osobisty jednostki, które przygotowuje studentów do bycia aktywnymi obywatelami, którzy będą wspierać spójność w Europie;
18. podkreśla raz jeszcze, że państwa członkowskie powinny osiągnąć cel polegający na przeznaczeniu 2% wartości PKB na kształcenie;

19. wskazuje, że finansowanie przede wszystkim ze środków publicznych, ale również prywatnych ma zasadnicze znaczenie dla systemów szkolnictwa wyższego; podkreśla, że inwestowanie w szkolnictwo wyższe w Europie ma kluczowe znaczenie dla pokonania obecnego kryzysu gospodarczego; wzywa państwa członkowskie i instytucje szkolnictwa wyższego do objęcia tych instytucji programami stypendialnymi i programami finansowania oraz do opracowania nowatorskich mechanizmów finansowania, które przyczynią się do skuteczniejszego funkcjonowania instytucji szkolnictwa wyższego i będą uzupełnieniem finansowania ze środków publicznych bez zwiększania obciążenia gospodarstw domowych; wyraża ubolewanie z powodu poważnych cięć budżetowych w dziedzinie edukacji, przeprowadzonych przez wiele państw członkowskich, jak również wobec stałego wzrostu czesnego, prowadzącego do poważnego wzrostu liczby studentów znajdujących się w niestabilnej sytuacji;
20. wzywa do uwzględnienia w budżecie Unii Europejskiej na lata 2014-2020 w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego wydatków na edukację wyższą związanych z inwestycjami w rozwój infrastruktury uczelni oraz inwestycjami w kadry naukowe;

Integracja na rynku pracy po zakończeniu kształcenia wyższego

21. wzywa instytucje szkolnictwa wyższego do dostosowania się do nowych wyzwań poprzez kreowanie nowych kierunków studiów odzwierciedlających zapotrzebowanie na rynku pracy, przy jednoczesnym uwzględnieniu rozwoju nauki i technologii poprzez utrzymanie odpowiedniej proporcji pomiędzy wiedzą teoretyczną i umiejętnościami praktycznymi;
22. apeluje o promowanie najlepszych praktyk, które pomogą instytucjom szkolnictwa wyższego wzmocnić nauczanie i badania naukowe we wszystkich obszarach tematycznych poprzez integrację studentów oraz zachęcanie studentów do pozyskiwania dodatkowych kwalifikacji uznawanych za kluczowe na rynku pracy w celu ułatwienia młodym ludziom integracji na rynku pracy po zakończeniu kształcenia wyższego;
23. apeluje do instytucji szkolnictwa wyższego, aby były chętne zarówno do oferowania ustawicznego szkolenia zawodowego, jak i do organizowania odpowiednich kursów dla pracowników, którzy nie mają wykształcenia średniego II stopnia, w celu zwiększenia dodatkowych możliwości osiągnięcia oczekiwanej liczby absolwentów;
24. wzywa Komisję do przedłożenia wniosku dotyczącego ramowych wytycznych dotyczących jakości praktyk oraz zwraca uwagę na popularność, jaką cieszą się praktyki realizowane w ramach programu Erasmus, które dają studentom możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego za granicą; nalega, aby ta inicjatywa była kontynuowana, a nawet wzmocniona w ramach nowego programu, poprzez zapewnienie odpowiedniego finansowania;
25. wzywa instytucje szkolnictwa wyższego, jak i instytucje odpowiedzialne za sektor nauki na szczeblu regionalnym, krajowym i europejskim do monitorowania trendów w zakresie zapotrzebowania na rynku pracy w celu trafniejszego odzwierciedlenia przyszłych potrzeb w ofertach edukacyjnych;
26. podkreśla potrzebę monitorowania efektów zatrudnienia absolwentów w celu

stwierdzenia, na ile szkolnictwo wyższe zaspokaja potrzeby rynku pracy; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do zwiększenia dostępności danych na ten temat, przede wszystkim aby dostarczyć studentom informacji niezbędnych przy dokonywaniu wyborów dotyczących kształcenia, a jednocześnie dostarczyć uczelniom wyższym i instytutom badawczym również niezbędnych informacji, aby mogły określić, a następnie opracować programy kształcenia obejmujące wiedzę natury ogólnej i konkretne kompetencje zawodowe zdobywane przez całe życie, w ramach stałego dialogu z podmiotami zaangażowanymi w budowanie wiedzy oraz z całym społeczeństwem i władzami państwowymi;

27. wzywa państwa członkowskie do gromadzenia i publikowania danych statystycznych dotyczących współzależności między różnymi stopniami szkolnictwa wyższego a możliwościami zatrudnienia;
28. wzywa do opracowania międzynarodowej bazy danych, podobnej do bazy AlmaLaurea, która pomoże absolwentom znaleźć odpowiednie możliwości zatrudnienia, szkolenia, kształcenia i prowadzenia badań, przy wyeliminowaniu barier natury finansowej dzięki stypendiom i pożyczkom na naukę, aby zapewnić rzeczywistą równość wśród studentów, i w ten sposób zachęcić do mobilności oraz dostosowania kwalifikacji do potrzeb rynku pracy; potwierdza znaczenie właściwej komunikacji dla zapewnienia łatwego dostępu do tych informacji dla studentów, nowych absolwentów, osób po raz pierwszy poszukujących zatrudnienia, bezrobotnych i pracodawców;
29. uważa, że gwarancje dla młodzieży są wartościowym narzędziem ułatwiającym wejście na rynek pracy po zakończeniu kształcenia wyższego, oraz wzywa państwa członkowskie do uwzględnienia tego rodzaju gwarancji w swoich odnośnych strategiach krajowych;
30. przypomina o ważnej roli funduszy strukturalnych w tym zakresie; z zadowoleniem przyjmuje przedstawione w komunikacie w sprawie inicjatywy „Szanse dla młodzieży”(COM(2011)0933) zobowiązanie do pełnego wykorzystywania dostępnych zasobów oraz wzywa instytucje szkolnictwa wyższego i władze lokalne do wykorzystania tej okazji do zwiększenia wsparcia studentów wchodzących na rynek pracy oraz poradnictwa zawodowego;

Równowaga płci w systemie szkolnictwa wyższego

31. zauważa, że w europejskich systemach kształcenia nadal istnieją różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn, chociaż prawie wszystkie państwa wprowadziły strategie na rzecz zniesienia tych różnic, oraz stwierdza, że takie rozbieżności wpływają zarówno na wyniki w nauce, jak i na wybór kierunków kształcenia i zawodów, a także oddziałują negatywnie na wzrost gospodarczy i państwo opiekuńcze;
32. podkreśla, że wiele uczennic uczęszczających do szkół zawodowych lub ponadpodstawowych nadal wybiera zawody odzwierciedlające tradycyjne role wynikające z płci; dostrzega zatem konieczność lepszego poradnictwa zawodowego, aby zwalczać utrzymujące się stereotypy;
33. przypomina, że z powodu niedostatecznego popytu na kwalifikacje zdobyte w wyniku wyższego wykształcenia kobiety często mają zbyt wysokie kwalifikacje do wykonywanej

pracy i otrzymują zbyt niskie wynagrodzenie za swoją pracę oraz często pozostają bezrobotne lub wykonują prace dorywcze, co już na początku kariery zawodowej niekorzystnie wpływa na ich szanse na rynku pracy i powoduje dalsze nierówności w wynagradzaniu;

34. przypomina, że w państwach członkowskich realizuje się jeszcze niewiele inicjatyw mających na celu informowanie o równouprawnieniu płci i jego promowanie w edukacji; sugeruje, że nauczyciele powinni zostać specjalnie przeszkoleni w zakresie zagadnienia równości mężczyzn i kobiet;
35. zwraca uwagę, że podział obowiązków domowych i rodzinnych między kobiety i mężczyzn jest niezbędnym warunkiem propagowania i osiągnięcia równości między kobietami i mężczyznami; wzywa uniwersytety i instytucje szkolnictwa wyższego do uznania, że uczące się kobiety mogą mieć szczególne dodatkowe obowiązki niezwiązane z nauką, takie jak opieka nad małymi dziećmi lub starszymi członkami rodziny; podkreśla konieczność zapewnienia przez uniwersytety rodzicom – w szczególności kobietom – wystarczającej liczby wysokiej jakości, przystępnych cenowo i łatwo dostępnych placówek opieki nad dziećmi, w tym ośrodków lokalnych, tak by ułatwić im równy udział w studiach i pracy badawczej; zachęca również do wprowadzenia większego zróżnicowania systemów studiów, np. uczenia się w niepełnym wymiarze godzin i na odległość, i w związku z tym przypomina państwom członkowskim i instytucjom UE, by zwiększyły finansowe wsparcie dla programu uczenia się przez całe życie w celu umożliwienia kobietom kontynuowania nauki, powrotu na rynek pracy oraz równoważenia obowiązków zawodowych i osobistych;

Zaangażowanie instytucji szkolnictwa wyższego

36. zachęca instytucje szkolnictwa wyższego do zintensyfikowania współpracy z regionami oraz do dynamicznego współdziałania z władzami regionalnymi i lokalnymi, organami publicznymi, organizacjami pozarządowymi oraz małymi i średnimi przedsiębiorstwami na rzecz rozwoju regionalnego; zaznacza, że powinno to również zintensyfikować współpracę między instytucjami szkolnictwa wyższego i pracodawcami;
37. wzywa państwa członkowskie oraz ich władze krajowe i regionalne do nawiązania transgranicznej współpracy z instytucjami szkolnictwa wyższego oraz do jej wspierania;
38. zachęca państwa członkowskie do zacieśnienia współpracy między stronami tzw. trójkąta wiedzy (edukacja, badania naukowe, innowacje) jako kluczowego elementu sprzyjającego wzrostowi i tworzeniu miejsc pracy;
39. zwraca uwagę, że formułowanie programów szkolnictwa wyższego i programów badawczych uwzględniających potrzeby rynku pracy w kontekście szans zatrudnienia powinno pozostać obowiązkiem uniwersytetów;
40. wyraża zadowolenie z poparcia Komisji dla „sojuszy na rzecz wiedzy” i „sojuszy na rzecz umiejętności sektorowych”, które zakładają wymianę informacji między instytucjami szkolnictwa wyższego i przedsiębiorstwami podczas opracowywania programów nauczania w celu rozwiązania problemu niedostatku umiejętności; wzywa przedsiębiorstwa i przedsiębiorców, w tym MŚP, do aktywnego tworzenia partnerstw z

instytucjami szkolnictwa wyższego poprzez oferowanie studentom i wykładowcom wysokiej jakości staży oraz przekształcanie w kapitał ogólnych, transferowalnych umiejętności wykładowców; powtarza jednak, że zadaniem szkolnictwa wyższego jest budowanie treści kulturowych, które przekładają się nie tylko na umiejętności zawodowe, ale również na wiedzę natury ogólnej, pod względem intelektualnego poznawania rzeczywistości, w której żyją obywatele, i wspólnych wartości, jakie wyznają;

41. nawołuje do zaangażowania się na rzecz zwiększenia elastyczności i innowacyjności strategii uczenia się i metod przekazywania wiedzy, które zawsze koncentrują się na potrzebach uczniów;
42. zwraca uwagę na potrzebę współpracy transgranicznej między instytucjami szkolnictwa wyższego i przedsiębiorstw w zakresie programów praktyk i kształtowania przyszłej drogi zawodowej studentów poprzez określenie konkretnych kierunków rozwoju, oczekiwań i wyzwań, które będą stawiane przed nimi na rynku pracy;
43. podkreśla przydatność opracowywania mechanizmów i strategii zarządzania ułatwiających przekazywanie społeczeństwu i przedsiębiorstwom nowatorskich idei i wyników badań naukowych oraz umożliwiających im przyczynienie się do rozwoju szkolnictwa wyższego w odniesieniu do obecnego i oczekiwanego zapotrzebowania na umiejętności i innowacje, z uwzględnieniem najlepszych praktyk z całego świata; zwraca uwagę, że skutkiem takiego powiązania może być udzielanie wsparcia finansowego tylko tym instytutom badawczym i uczelniom, które przyczyniają się do rozwoju innowacji i technologii, kosztem kształcenia ściśle związanego z naukami humanistycznymi;
44. ponownie potwierdza wartość demokratycznego systemu sprawowania rządów jako podstawowego sposobu zapewnienia wolności akademickiej i promowania aktywnego uczestnictwa wszystkich podmiotów w życiu instytucji szkolnictwa wyższego;
45. podkreśla, że w ramach współpracy należy przestrzegać zasady przejrzystości i równego podziału praw i obowiązków między właściwymi współpracującymi partnerami i instytucjami szkolnictwa wyższego oraz zrównoważonej zasady reprezentacji, tak aby umożliwić instytucjom szkolnictwa wyższego jako udogodnieniom publicznym ich niezależną organizację i rozwój zgodnie z zasadami akademickimi;
46. podkreśla również, że w ramach wszystkich projektów realizowanych wspólnie przez instytucje szkolnictwa wyższego i ich pracowników oraz studentów należy przestrzegać zasady demokracji i autonomii oraz że należy tę zasadę utrzymać;
47. w związku z tym domaga się, aby instytucje szkolnictwa wyższego i ich różne organy były zobowiązane do ujawniania umów o współpracę zawieranych ze stronami trzecimi;
48. podkreśla znaczenie współpracy instytucji szkolnictwa wyższego z organizacjami pozarządowymi i wolontariatem europejskim, w celu promowania postaw obywatelskich i zaangażowania studentów w aktywne uczestnictwo w pracy na rzecz sektora pozarządowego;
49. podkreśla znaczenie sportu w procesie kształcenia; wzywa państwa członkowskie do wsparcia aktywności sportowej oraz do zachęcania do niej studentów, a także do

zwiększenia wsparcia programów sportowych na szczeblu społecznym;

50. wskazuje, że zakres i intensywność współpracy między instytucjami szkolnictwa wyższego oraz ich partnerami reprezentującymi przedsiębiorstwa i społeczeństwo różnią się bardzo w poszczególnych państwach członkowskich, instytucjach i dyscyplinach akademickich;
51. podkreśla, że konieczne są stałe inwestycje w utrzymanie powiązań między edukacją, kulturą, badaniami naukowymi i innowacjami; podkreśla znaczenie dalszego wspierania i rozwijania Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii (EIT), reprezentującego wspólnoty wiedzy i innowacji;
52. podkreśla znaczenie kultury w szkolnictwie wyższym oraz apeluje o uwzględnienie specjalnych kryteriów dotyczących nauk humanistycznych zarówno w dziedzinie innowacji, jak i badań;
53. podkreśla potrzebę zaangażowania instytucji szkolnictwa wyższego i udzielania wsparcia dla inicjatyw studenckich oraz pomocy w koordynacji tych aktywności między innymi instytucjami szkolnictwa wyższego, przedsiębiorstwami i władzami lokalnymi z różnych państw członkowskich;

Wzajemne uznawanie kwalifikacji

54. uznaje, że istnienie dużej liczby różnorodnych instytucji szkolnictwa wyższego w Europie stanowi jej bogactwo; wzywa państwa członkowskie i przedmiotowe instytucje do opracowania jasnych i zintegrowanych procedur edukacyjnych umożliwiających uczącym się przechodzenie z innego poziomu kształcenia na poziom kształcenia wyższego oraz dokonanie wyboru pomiędzy różnymi ścieżkami kształcenia i instytucjami;
55. podkreśla jednak konieczność ochrony różnorodności dyscyplin, programów nauczania, metod pedagogicznych i systemów szkolnictwa wyższego w UE; uznaje w związku z tym za konieczne wypracowanie krajowych ram kwalifikacji, przy jednoczesnym wspieraniu wzajemnego uznawania dyplomów i kwalifikacji we wszystkich państwach członkowskich;
56. nawołuje wszystkie państwa UE do wdrażania krajowych ram kwalifikacji powiązanych z ramami kwalifikacji europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego, a także do rozwijania i finansowego wspierania systemu wzajemnego uznawania;
57. podkreśla, że mobilność studentów, a przede wszystkim podejmowanie studiów na innych uczelniach w ramach programu Erasmus przyczynia się do wymiany dobrych praktyk, a przez to do modernizacji szkolnictwa wyższego; dlatego zwraca uwagę na konieczność uznawania na macierzystej uczelni kwalifikacji zdobytych podczas studiów na innych uczelniach;
58. popiera wniosek Komisji dotyczący ulepszenia systemu uznawania studiów ukończonych za granicą poprzez rozwinięcie europejskiego systemu transferu i akumulacji punktów (ECTS); apeluje do UE i państw członkowskich o podjęcie dodatkowych starań w celu zapewnienia również bardziej skutecznego uznawania dyplomów i większej harmonizacji

kwalfikacji akademickich;

Zwiększanie mobilności w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego i poza jego granicami

59. powtarza, że wyższe wykształcenie stanowi wspólne europejskie dobro publiczne i że państwa członkowskie, władze regionalne i lokalne oraz UE wspólnie ponoszą odpowiedzialność za rozwój i umacnianie europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) i procesu bolońskiego;
60. podkreśla, że większa koordynacja pomiędzy państwami członkowskimi w dziedzinie szkolnictwa wyższego – również poprzez zapewnienie zdecydowanego wsparcia finansowego i politycznego na rzecz porozumień w sprawie wspólnych podstawowych programów nauczania i odpowiednio zdefiniowanych wyników kształcenia – jest warunkiem niezbędnym do osiągnięcia celów związanych z szansami zatrudnienia i wzrostem w Europie; wzywa państwa członkowskie do pogłębienia współpracy pomiędzy swoimi właściwymi ministerstwami w celu aktualizacji istniejących programów oraz z myślą o zaspokojeniu potrzeb rynku pracy;
61. zwraca uwagę na potrzebę współpracy pomiędzy europejskim obszarem szkolnictwa wyższego i europejską przestrzenią badawczą jako środka służącego wsparciu realizowanych na uniwersytetach programów badawczych zarówno w dziedzinie nauk ścisłych, jak i humanistycznych;
62. wzywa do promowania atrakcyjności europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego i europejskiej przestrzeni badawczej wśród studentów i naukowców z całego świata oraz do zacieśniania współpracy z krajami spoza UE w sprawach dotyczących edukacji oraz kwestiach związanych z mobilnością kadry naukowej i studentów, w szczególności z krajami, które realizują europejską politykę sąsiedztwa (EPS) oraz które graniczą bezpośrednio z UE, aby przekształcić europejski obszar szkolnictwa wyższego w obszar szkolenia i wiedzy, zarówno o zasięgu makroregionalnym, jak i światowym, zwłaszcza w zakresie programów wymiany i szkoleń zawodowych;
63. zwraca się do Komisji o zaproponowanie utworzenia euro-śródziemnomorskich programów Erasmus i Leonardo da Vinci, mających na celu propagowanie transnarodowej mobilności studentów z państw położonych na obu brzegach Morza Śródziemnego;
64. apeluje o otwarcie programów mobilności, wymiany, badań i praktyk dla studentów z państw zrzeszonych w ramach Partnerstwa Wschodniego;
65. przypomina o znaczeniu mobilności zarówno studentów, jak i nauczycieli, i w tym kontekście zwraca się do Komisji o poczynienie postępów w zakresie kodeksu wizowego UE;
66. przypomina o celu polegającym na osiągnięciu mobilności 20% absolwentów europejskich do 2020 r. oraz podkreśla znaczenie znajomości języków obcych jako warunku wstępnego zwiększenia mobilności w europejskim obszarze szkolnictwa wyższego oraz zdolności do zatrudnienia;

67. popiera ugruntowanie znaczenia nauczania języków obcych i języka migowego, a także nauczania i kultywowania języków regionalnych i lokalnych w ramach europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego, jako podstawowego warunku rozwoju autentycznego obywatelstwa europejskiego opartego na wielokulturowości i pluralizmie językowym;
68. podkreśla potrzebę zagwarantowania, w ramach systemów szkolnictwa wyższego poszczególnych państw członkowskich, wysokiej jakości kształcenia, aby wzrost możliwości w zakresie mobilności studentów nie był związany z nasileniem się zjawiska tzw. drenażu mózgów, które w niektórych państwach członkowskich stanowi już prawdziwy problem społeczny;
69. wskazuje, że problemy utrzymujących się nierówności między systemami szkolnictwa wyższego w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej należy rozwiązać za pomocą realnych działań integracyjnych w dążeniu do promowania i wsparcia współpracy transgranicznej między instytucjami szkolnictwa wyższego; wzywa zatem Komisję do opracowania strategii i sporządzenia profesjonalnego planu działań finansowych mających na celu zmniejszenie tych nierówności;
70. wzywa państwa członkowskie, UE i podmioty odpowiedzialne za systemy szkolnictwa wyższego w Europie do oceny możliwości podjęcia działań w celu wprowadzenia, w ramach cyklu studiów, obowiązkowego okresu kształcenia na jednym z uniwersytetów państwa członkowskiego innego niż państwo członkowskie pochodzenia studenta;
71. ponownie podkreśla zasadę, zgodnie z którą programy pożyczkowe nie mogą zastępować systemów stypendiów wprowadzonych w celu wsparcia dostępu do kształcenia dla wszystkich uczniów bez względu na ich pochodzenie społeczne;
72. zwraca się do Komisji o dalsze wyjaśnienia dotyczące propozycji stworzenia instrumentu finansowego, który pomoże studentom w uzyskaniu pewnego finansowania studiów magisterskich poza ich rodzinnym państwem członkowskich bez względu na ich pochodzenie społeczne i sytuację finansową; wzywa do umożliwienia rzetelnego i przejrzystego dostępu do tego systemu we wszystkich państwach członkowskich;
73. popiera propozycję Komisji dotyczącą zwiększenia środków z budżetu UE przeznaczonych na edukację, szkolenia i badania naukowe w kolejnych wieloletnich ramach finansowych, w celu uzupełnienia działań podejmowanych przez państwa członkowskie, biorąc pod uwagę to, że inwestycje w edukację, szkolenia i badania naukowe mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia celów strategii „UE 2020” oraz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu w Europie;

o

o o

74. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji oraz rządów i parlamentom państw członkowskich.

UZASADNIENIE

W Europie jest ok. 19 mln studentów i ponad 4000 instytucji szkolnictwa wyższego, ale chociaż do 2020 r. w 35% wszystkich miejsc pracy konieczne będzie zatrudnienie osób z wysokimi kwalifikacjami, obecnie takie kwalifikacje posiada jedynie 26% pracowników. Odpowiedzialność za szkolnictwo wyższe spoczywa w głównej mierze na państwach członkowskich oraz na samych instytucjach edukacyjnych. Działania UE (takie jak stypendia dla studentów z programu Erasmus umożliwiające studia za granicą) stanowią uzupełnienie oraz koordynację wysiłków państw członkowskich. Europejski obszar szkolnictwa wyższego i europejska przestrzeń badawcza stanowią ramy unijnej polityki w zakresie wyższego wykształcenia.

Komunikat Komisji

W komunikacie Komisji „Działania na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – plan modernizacji europejskich systemów szkolnictwa wyższego” określono wyzwania, jakim muszą stawić czoła państwa członkowskie i instytucje szkolnictwa wyższego, np. zwiększenie liczby absolwentów, większy dostęp do wyższego wykształcenia, dostosowanie programów nauczania do potrzeb rynku pracy oraz wzmocnienie transferu wiedzy z uczelni do przedsiębiorstw. Komisja proponuje również wprowadzenie programu mobilności dla studentów studiów magisterskich (Erasmus Masters Degree Mobility Scheme). Komisja i Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) zapewnią europejski instrument gwarancji kredytów studenckich, zabezpieczający pożyczki bankowe na studia magisterskie za granicą: będzie on kosztować ok. 100 mln euro rocznie i umożliwi kolejnym 55 000 studentów ukończenie studiów magisterskich zagranicą.

Zwiększenie dostępu do wyższego wykształcenia

Z uwagi na wyzwania stojące przed społeczeństwami w Europie kluczową sprawą jest dalsze należyte finansowanie instytucji szkolnictwa wyższego, nawet w sytuacji, gdy społeczeństwa muszą sobie radzić z obecnym kryzysem gospodarczym. Aby zaspokoić przyszłe potrzeby dotyczące umiejętności, więcej osób musi ukończyć studia wyższe, a pracownicy muszą stale aktualizować swoje umiejętności i wiedzę w trakcie pracy. Proces zwiększania dostępu do wyższego wykształcenia dla osób pochodzących ze wszystkich grup społecznych już się rozpoczął. W związku z tym instytucje szkolnictwa wyższego muszą radzić sobie z coraz większą liczbą studentów oraz zmieniającym się środowiskiem studenckim, do którego obecnie zaliczają się także osoby uczące się przez całe życie. Ponadto instytucje szkolnictwa wyższego muszą uwzględniać potrzeby studentów wywodzących się z różnych grup etnicznych i językowych.

Instytucje szkolnictwa wyższego muszą zatem dostosować swoje programy i metody nauczania do rosnącej liczby studentów i studentów mających różne potrzeby. Proces ten stanowi duże obciążenie dla studentów i personelu instytucji szkolnictwa wyższego. Obydwie grupy muszą aktywnie uczestniczyć w modernizacji szkolnictwa wyższego w Europie, a personel powinien być nagradzany zarówno za doskonałość w nauczaniu, jak i w badaniach naukowych. Jakość nauczania w szkołach wyższych stanowi główny aspekt brany pod uwagę

przez przyszłych studentów podczas podejmowania decyzji o wyborze placówki edukacyjnej. Dlatego też włączenie jakości – wraz z innymi czynnikami, takimi jak wyniki w dziedzinie badań naukowych, zaangażowanie regionalne instytucji szkolnictwa wyższego i transfer wiedzy – do ocen placówek edukacyjnych, zgodnie z propozycją Komisji zawartą w „U-Multirank”, nowym narzędziu do tworzenia rankingów, będzie bardzo przydatne dla przyszłych studentów.

Szkolnictwo wyższe i rynek pracy

Instytucje szkolnictwa wyższego powinny zapewniać ludziom umiejętności i wiedzę potrzebne na przyszłych rynkach pracy. Dlatego też ważne jest zapewnienie tego, by nauczane umiejętności były rzeczywiście istotne dla realiów rynku pracy i umożliwiały absolwentom zdobycie zatrudnienia w dziedzinie, do której przygotowały ich studia. Monitorowanie efektów zatrudnienia absolwentów oraz lepsza jakość i dostępność porównywalnych danych międzynarodowych dotyczących absolwentów, tak jak to proponuje Komisja, pomogą instytucjom szkolnictwa wyższego w lepszym pełnieniu ich funkcji i dostosowaniu programów nauczania do potrzeb rynku pracy. Ponadto przedsiębiorstwa, w tym MŚP, powinny wyraźnie informować instytucje szkolnictwa wyższego, jakich umiejętności wymagają od swoich pracowników. Inicjatywa Komisji dotycząca wsparcia sojuszy na rzecz wiedzy i sojuszy na rzecz umiejętności sektorowych ułatwi ten dialog między przedsiębiorstwami i instytucjami szkolnictwa wyższego, mający na celu ulepszenie programów nauczania. Wysokiej jakości praktyki mogą być dla studentów drogą do wejścia na rynek pracy i możliwością sprawdzenia, jak mogą wykorzystać swoje umiejętności i wiedzę w praktyce. Zamiar Komisji, aby zaproponować ramowe wytyczne dotyczące jakości praktyk, ma duże znaczenie dla dopilnowania, by praktykanci zdobyli odpowiednie doświadczenie i pracowali w dobrych warunkach podczas praktyk w przedsiębiorstwach.

Zaangażowane instytucje

Instytucje szkolnictwa wyższego muszą współpracować z zewnętrznymi partnerami, takimi jak regionalne i lokalne władze, społeczności i przedsiębiorstwa, w tym MŚP, w celu promowania rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego w swoich regionach. Takie ściśle powiązane struktury i ścisła współpraca mogą ułatwiać skuteczny transfer wiedzy i innowacji z instytucji szkolnictwa wyższego do przedsiębiorstw. Obecnie jednak taka współpraca nie odbywa się we wszystkich państwach członkowskich i chociaż niektóre instytucje szkolnictwa wyższego i dyscypliny wiodą prym w zakresie zaangażowania regionalnego i transferu wiedzy, to w przypadku innych nie ma to zupełnie miejsca. Dlatego też należy zachęcać do wymiany najlepszych praktyk w tym obszarze.

Mobilność na terenie europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego

Mobilność w ramach europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego jest skutecznie wspierana przez program Erasmus: należy zatem cieszyć się z przewidywanego zwiększenia budżetu na ten cieszący się powodzeniem program i z proponowanego wprowadzenia programu mobilności dla studentów studiów magisterskich (Erasmus Masters Degree Mobility Scheme). Mobilność w ramach europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego ma jednak również niezamierzone skutki: z jednej strony napływ studentów z innych państw członkowskich, zwłaszcza w niektórych dyscyplinach, np. w medycynie, a z drugiej – drenaż mózgow, ponieważ zdolni studenci wybierają studia za granicą i czasem po ich zakończeniu

nie wracają do swoich krajów.

Jako że nadal utrzymują się różnice między instytucjami szkolnictwa wyższego w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej, ważne jest również doprowadzenie do realnej integracji tych instytucji umożliwiającej ich rozwój i modernizację. Dlatego też pożądany byłby plan profesjonalnych i finansowych działań przygotowany przez Komisję, wspierający i promujący taki rozwój.

Musimy także uznać, że zarówno państwa członkowskie, jak i UE mają obowiązek rozwijać i umacniać europejski obszar szkolnictwa wyższego. Konieczne są wspólne wysiłki na rzecz zbudowania integracyjnego systemu instytucji szkolnictwa wyższego, który oferuje równe szanse oraz nowoczesne i nowatorskie umiejętności i wiedzę, nie utrudnia mobilności oraz zapewnia wyważoną i efektywną współpracę między wszystkimi zainteresowanymi podmiotami.

W obecnych trudnych okolicznościach musimy przede wszystkim dążyć do tego w procesie modernizacji systemów szkolnictwa wyższego w UE, aby nie były one gorsze od systemów w innych częściach świata. Uderzający jest fakt, że jedynie 200 spośród 4000 unijnych instytucji szkolnictwa wyższego jest zaliczanych do 500 najlepszych na świecie, a z nich tylko kilka to instytucje z Europy Środkowo-Wschodniej: europejskie szkolnictwo wyższe musi być lepsze. Mówiąc ogólniej, ulepszenia w szkolnictwie wyższym są konieczne, jeśli mamy utrzymać, a może nawet zwiększyć konkurencyjność Europy na świecie.

28.2.2012

OPINIA KOMISJI PRAW KOBIEI I RÓWNOUPRAWNIENIA

dla Komisji Kultury i Edukacji

w sprawie modernizacji europejskich systemów szkolnictwa wyższego
(2011/2294 (INI))

Sprawozdawczyni komisji opiniodawczej: Andrea Češková

WSKAZÓWKI

Komisja Praw Kobiet i Równouprawnienia zwraca się do Komisji Kultury i Edukacji, właściwej dla tej sprawy, o uwzględnienie w końcowym tekście projektu rezolucji następujących wskazówek:

- A. mając na uwadze, że 60% absolwentów uniwersytetów to kobiety, ale większość stanowisk wyższego szczebla na uniwersytetach (tj. stanowisk akademickich doktorów i profesorów) wciąż zajmują mężczyźni; mając na uwadze, że kobiety kierują zaledwie 13% instytucji szkolnictwa wyższego oraz że na zaledwie 9% uniwersytetów są szefami personalnymi, a także mając na uwadze, że kobiety mają w związku z tym zdecydowanie mniejszy wpływ na podejmowane decyzje naukowe;
- B. mając na uwadze, że do 2020 r. odsetek miejsc pracy wymagających wysokich kwalifikacji wyniesie w Unii 35%, podczas gdy obecnie zaledwie 26% pracowników posiada wyższe wykształcenie;
- C. mając na uwadze, że jedynie 30,15% wszystkich osób studiujących nauki matematyczne, ścisłe i techniczne stanowią kobiety oraz mając na uwadze, że do najbardziej zdominowanych przez kobiety dziedzin zalicza się kształcenie i szkolenia, opiekę zdrowotną i socjalną, nauki humanistyczne i sztukę;
- D. mając na uwadze, że rozwój masy krytycznej kobiet w procesie podejmowania decyzji jest nadal zdecydowanie nieodpowiedni;
- E. mając na uwadze, że niepokojąco niski odsetek kobiet zasiada w decyzyjnych organach naukowych, przy czym zaledwie 25% członków Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych (ERBN) to kobiety; mając na uwadze, że od ustanowienia ERBN w 2007 r. wybrano 1 700 projektów kwalifikujących się do uzyskania wsparcia finansowego z ERBN w formie dotacji o wartości około 2,5 mld EUR oraz mając na uwadze, że prawie 90% tych

dotacji trafiło do kandydatów płci męskiej;

- F. mając na uwadze, że w strategii „Europa 2020” określono potrzebę osiągnięcia inteligentnego wzrostu w UE, a także podkreślono znaczenie badań i rozwoju oraz polityki innowacyjności, jednak liczba kobiet kończących studia w zakresie nauk ścisłych, technicznych, inżynierskich i matematycznych pozostaje niska, a tylko 20% absolwentów studiów inżynierskich to kobiety;
1. wzywa uniwersytety, instytucje UE i państwa członkowskie, aby zachęcały młode kobiety do wyboru tych kierunków studiów, w których kobiety wciąż są niedostatecznie reprezentowane, zwłaszcza nauk ścisłych, technicznych, informatycznych, inżynierskich i matematycznych, które stanowią podstawę wysokich kwalifikacji w zakresie niskich emisji związków węgla; podkreśla, że należy zwalczać stereotypy dotyczące tego rodzaju zawodów, na przykład przez informowanie młodych kobiet zwłaszcza o możliwościach rozpoczęcia kariery naukowej i o dostępnych możliwościach naukowych, w tym w dziedzinie nauki stosowanej, co powinno wyzwolić niewykorzystane talenty;
 2. wzywa władze szkół ponadpodstawowych i wyższych do zapewnienia specjalnych kursów wprowadzających w dziedzinie nauk ścisłych, technologii, inżynierii i matematyki, aby udzielać kobietom odpowiednich informacji i zachęcać je do wybierania kierunków kształcenia i zawodów w „męskich” sektorach;
 3. zauważa, że w europejskich systemach kształcenia nadal istnieją różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn, chociaż prawie wszystkie państwa wprowadziły strategie ich zwalczania oraz stwierdza, że takie rozbieżności wpływają zarówno na wyniki w nauce, jak i na wybór kierunków kształcenia i zawodów, a także oddziałują negatywnie na wzrost gospodarczy i państwo opiekuńcze;
 4. wzywa uniwersytety i instytucje szkolnictwa wyższego, aby wspierały studia genderowe i zachęcały do ich podejmowania zarówno na poziomie licencjackim, jak i podyplomowym;
 5. wzywa państwa członkowskie i instytucje szkolnictwa wyższego do wprowadzenia specjalnych programów i funduszy, programów mentorskich i projektów społecznościowych w celu podwyższenia poziomu szkolenia młodych kobiet oraz ich udziału w działalności badawczej i rozwojowej, a także w sektorze IT i ekologicznej gospodarce oraz zauważa, że należy w sposób optymalny wykorzystywać wzorce do naśladowania i projekty pilotażowe jako sposób informowania studiujących kobiet o możliwościach wyboru zawodu oraz doradzania im w tym zakresie;
 6. zwraca uwagę, że podział obowiązków domowych i rodzinnych między kobiety i mężczyzn jest niezbędnym warunkiem propagowania i osiągnięcia równości między kobietami i mężczyznami; wzywa uniwersytety i instytucje szkolnictwa wyższego do uznania, że uczące się kobiety mogą mieć szczególne dodatkowe obowiązki niezwiązane z nauką, takie jak opieka nad małymi dziećmi lub starszymi członkami rodziny; podkreśla konieczność zapewnienia przez uniwersytety rodzicom – w szczególności kobietom – wystarczającej liczby wysokiej jakości, przystępnych cenowo i łatwo dostępnych placówek opieki nad dziećmi, w tym ośrodków lokalnych, tak aby ułatwić im równy udział w studiach i pracy badawczej; zachęca również do wprowadzenia większego

zróznicowania systemów studiów, np. uczenia się w niepełnym wymiarze godzin i na odległość, i w związku z tym przypomina państwowym członkowskim i instytucjom UE, by zwiększyły finansowe wsparcie dla programu uczenia się przez całe życie w celu umożliwienia kobietom kontynuowania nauki, powrotu na rynek pracy oraz równoważenia obowiązków zawodowych i osobistych;

7. uważa, że dla osiągnięcia rzeczywistego równouprawnienia płci w obszarze kształcenia zasadnicze znaczenie ma eliminowanie utrzymujących się stereotypów za pomocą propagowania zdecydowanych strategii na rzecz równości mężczyzn i kobiet;
8. wzywa państwa członkowskie do skorzystania z dobrego przykładu tak zwanych uniwersytetów trzeciego wieku oraz do zachęcania kobiet do podejmowania studiów na tego rodzaju uniwersytetach;
9. uważa, że istnieje konieczność zajęcia się kwestią niedoboru kobiet na wyższych stanowiskach w dziedzinie badań publicznych i nauczania, ponieważ wkład kobiet do nauki i techniki może przyczynić się do zwiększenia innowacyjności, jakości i konkurencyjności badań naukowych i przemysłowych, należy zatem go wspierać; wskazuje, że kobiety dużo częściej niż mężczyźni decydują się na przerwanie kariery w celu założenia rodziny, wzywa zatem uniwersytety i instytuty badawcze do udostępnienia odpowiednich środków umożliwiających kobietom pogodzenie kariery akademickiej z życiem rodzinnym (placówki opieki nad dziećmi, elastyczne formy urlopów itd.);
10. uważa również, że konieczny jest przegląd kryteriów awansu na wyższe stanowiska naukowe (np. stanowiska profesorskie) w celu szerokiego uwzględnienia problematyki płci i przeanalizowania problemu braku kobiet na tych stanowiskach;
11. przypomina, że w państwach członkowskich realizuje się jeszcze niewiele inicjatyw mających na celu informowanie o równouprawnieniu płci i jego promowanie w edukacji; sugeruje, że nauczyciele powinni zostać specjalnie przeszkoleni w zakresie równości mężczyzn i kobiet;
12. uważa, że instytucje szkolnictwa wyższego i instytucje dalszego kształcenia muszą dokonać przeglądu swoich wewnętrznych procedur z myślą o rekrutowaniu i promowaniu najlepszych osób, w tym znacznej liczby kobiet;
13. zachęca państwa członkowskie i instytucje szkolnictwa wyższego do zwiększenia liczby kobiet profesorów i naukowców w obszarze nauk ścisłych oraz do zorganizowania za pośrednictwem środków masowego przekazu kampanii informacyjnych poświęconych niedostatecznej obecności kobiet w dziedzinie nauk matematycznych, ścisłych i technicznych;
14. podkreśla, że wiele uczennic uczęszczających do szkół zawodowych lub ponadpodstawowych nadal wybiera zawody odzwierciedlające tradycyjne role wynikające z płci; dostrzega zatem konieczność lepszego poradnictwa zawodowego, aby zwalczać utrzymujące się stereotypy;
15. zachęca uniwersytety, instytucje szkolnictwa wyższego i instytuty badawcze do przyjmowania i wdrażania wewnętrznych strategii równouprawnienia i do

przeprowadzania w ramach procedur decyzyjnych oceny wpływu w aspekcie płci; przypomina, że tego rodzaju instytucje są również zobowiązane do zapewnienia równego traktowania i równych szans dla kobiet i mężczyzn w miejscu pracy i w edukacji; podkreśla, że w tym celu należy przyjąć środki zapobiegające wszelkim formom dyskryminacji, co umożliwi kobietom zdobycie lepszych stanowisk w sektorze prywatnym i publicznym; zachęca kobiety do udziału w partnerstwach między uniwersytetami i sektorem prywatnym oraz porozumieniach o współpracy, na przykład przez przedsięwzięcia typu start-up i spin-off;

16. podkreśla, że aby skutecznie zwalczać różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn nadal istniejące w obszarze kształcenia, trzeba wspierać współpracę polityczną między państwami członkowskimi, sprzyjając zarówno wymianie dobrych praktyk, jak i gwarantując specjalne programy finansowania;
17. wzywa uniwersytety i instytucje szkolnictwa wyższego do zwiększenia reprezentacji kobiet w decyzyjnych organach naukowych w celu zachęcenia większej liczby kobiet do pracy w szkolnictwie wyższym;
18. nalega, by wszystkie państwa objęte procesem bolońskim wdrażały krajowe ramy kwalifikacji, a także rozwijały i finansowo wspierały system wzajemnego uznawania;
19. przypomina o zapowiedzianym przez Komisję w dniu 1 marca 2011 r. zamiarze zaproponowania w 2012 r. prawodawstwa europejskiego obejmującego wiążące cele w zakresie zwiększenia reprezentacji obu płci do co najmniej 40%, o ile przedsiębiorstwa dobrowolnie nie będą zwiększały odsetka kobiet w swoich organach decyzyjnych o 5% rocznie, tak aby do 2015 r. uzyskać reprezentację kobiet na poziomie 30%, a do 2020 r. na poziomie 40%;
20. uznaje, że kobiety nadal natrafiają na przeszkody utrudniające im osiągnięcie najwyższego poziomu wykształcenia podyplomowego i pracy badawczej; w związku z tym wzywa państwa członkowskie i uniwersytety do opracowania i wdrożenia strategii krajowych mających na celu zapewnienie udziału kobiet w tym obszarze;
21. apeluje o dalsze wsparcie rządowe mające na celu wdrożenie środków służących umożliwieniu dostępu do edukacji dla studentów z niewystarczająco reprezentowanych grup i znajdujących się w gorszej sytuacji społeczno-ekonomicznej, a także dla imigrantów i mniejszości;
22. wzywa Komisję i państwa członkowskie do tworzenia programów treningu i wspierania uczestnictwa młodych kobiet naukowców w programach badawczych oraz składania wniosków o granty, aby pomóc im pozostać w środowisku akademickim i badawczym;
23. ponownie podkreśla, że zróżnicowanie wynagrodzenia ze względu na płeć wciąż jest poważnym problemem i zauważa, że z tego powodu kobiety w swoim życiu zawodowym gromadzą mniej środków i po przejściu na emeryturę mają utrudniony dostęp do funduszy, oraz że w obszarze szkolnictwa wyższego kobiety naukowcy i kobiety profesorowie otrzymują niższe wynagrodzenie niż mężczyźni na takich samych stanowiskach; zauważa, że w związku z tym kobiety w większym stopniu niż mężczyźni są narażone na wszelkie formy ubóstwa, w tym na ubóstwo osób pracujących; apeluje

zatem o wprowadzenie systemu równych wynagrodzeń za pracę na takich samych stanowiskach naukowych, ponieważ zróżnicowanie wynagrodzeń ze względu na płeć to cena, na jaką ani poszczególne państwa członkowskie, ani UE jako całość nie mogą sobie pozwolić;

24. krytykuje to, że przedstawiony przez Komisję program modernizacji europejskich systemów szkolnictwa wyższego zasadniczo nie uwzględnia różnic między płciami ani aspektu płci;
25. wzywa państwa członkowskie do wprowadzenia wymogu zrównoważenia pod względem płci zespołów badawczych jako kryterium przydziału funduszy państwowych na projekty badawcze;
26. przypomina, że z powodu niedostatecznego popytu na kwalifikacje zdobyte w wyniku wyższego wykształcenia kobiety często mają zbyt wysokie kwalifikacje do wykonywanej pracy i otrzymują zbyt niskie wynagrodzenie za swoją pracę oraz często pozostają bezrobotne lub wykonują prace dorywcze, co już na początku kariery zawodowej niekorzystnie wpływa na ich szanse na rynku pracy i powoduje dalsze nierówności w wynagradzaniu;
27. podkreśla, że zwiększenie udziału młodych kobiet w rynku pracy wywiera bardzo korzystny wpływ na konkurencyjność i wzrost oraz przyczynia się do zapewnienia ekonomicznej niezależności kobiet na początkowych i na późniejszych etapach ich życia;
28. zachęca instytucje szkolnictwa wyższego do włączenia wymiaru płci do programów szkolnictwa wyższego, gdyż wymiar ten jest nadal zasadniczo pomijany.

WYNIK GŁOSOWANIA KOŃCOWEGO W KOMISJI

Data przyjęcia	27.2.2012
Wynik głosowania końcowego	+ : 29 - : 1 0 : 0
Posłowie obecni podczas głosowania końcowego	Regina Bastos, Edit Bauer, Andrea Češková, Edite Estrela, Iratxe García Pérez, Sophia in 't Veld, Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Nicole Kiil-Nielsen, Silvana Koch-Mehrin, Constance Le Grip, Astrid Lulling, Elisabeth Morin-Chartier, Siiri Oviir, Raúl Romeva i Rueda, Joanna Senyszyn, Joanna Katarzyna Skrzydlewska, Britta Thomsen, Angelika Werthmann, Marina Yannakoudakis, Anna Záborská, Inês Cristina Zuber
Zastępca(y) obecny(i) podczas głosowania końcowego	Vilija Blinkevičiūtė, Kent Johansson, Christa Klauß, Kartika Tamara Liotard, Ana Miranda, Mariya Nedelcheva, Katarina Neved'alová, Antigoni Papadopoulou, Sirpa Pietikäinen

WYNIK GŁOSOWANIA KOŃCOWEGO W KOMISJI

Data przyjęcia	29.2.2012
Wynik głosowania końcowego	+ : 25 - : 2 0 : 2
Posłowie obecni podczas głosowania końcowego	Malika Benarab-Attou, Lothar Bisky, Piotr Borys, Jean-Marie Cavada, Silvia Costa, Lorenzo Fontana, Mary Honeyball, Petra Kammerevert, Emma McClarkin, Emilio Menéndez del Valle, Marek Henryk Migalski, Katarína Neveďalová, Gianni Pittella, Marie-Thérèse Sanchez-Schmid, Marietje Schaake, Marco Scurria, Emil Stoyanov, Hannu Takkula, László Tőkés, Helga Trüpel, Gianni Vattimo, Marie-Christine Vergiat, Milan Zver
Zastępca(y) obecny(i) podczas głosowania końcowego	Heinz K. Becker, Nadja Hirsch, Seán Kelly, Iosif Matula, Georgios Papanikolaou, Olga Sehnalová, Rui Tavares